

LIBRIS

Eric Ambler
Epitaf pentru un spion

Titlul original: *Epitaph For A Spy*

We know
books

Copyright © Eric Ambler Literary Management Limited 1938
This edition published by arrangement with *Peters, Fraser & Dunlop Ltd*
through *ANA Sofia Ltd*.
Translation Copyright © 2025, by Ioana Bena.
Copyright © CRIME SCENE PRESS, 2025, pentru această ediție.

Toate drepturile rezervate, inclusiv dreptul de a reproduce fragmente din
carte.

CRIME SCENE PRESS

Piața Presei Libere nr. 1
e-mail: redactia@crimescenepress.ro
tel.: 021.317.91.37; 021.317.91.42; fax.: 021.317.91.43
www.crimescenepress.ro

CRIME SCENE PRESS

Director editorial: GEORGE ARION

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

AMBLER, ERIC

Epitaf pentru un spion / Eric Ambler ; trad. din lb. engleză de Ioana
Bena. - București : Crime Scene Press, 2025
ISBN 978-630-6542-97-0

I. Bena, Ioana (trad.)

821.111

Coperta colecției Crime Canon: MIHAIL COȘULEȚU
Redactor: HORIA NICOLA URSU
Corectură: RUXANDRA MANUELA ARION
Tehnoredactor: SIMONA PEDA
Bun de tipar: NOIEMBRIE 2025
Tipărit în România

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări, fără acordul
scris al editorului, este strict interzisă și se pedepsește conform Legii
dreptului de autor.

Eric Ambler

EPITAF PENTRU UN SPION

traducere din limba engleză
de Ioana Bena

CRIME SCENE PRESS
2025

Eric Ambler și-a început cariera în anii '30 și s-a consacrat rapid drept scriitor de thrillere cu o profunzime și originalitate ieșite din comun. Mulți îl consideră creatorul thrillerului politic modern, iar John Le Carré l-a numit „sursa din care ne inspirăm cu toții”.

Ambler a lucrat la o firmă de construcții și la o agenție de publicitate, iar în timpul liber scria piese de teatru. A debutat în 1936.

S-a mutat la Hollywood în 1957, unde a scris scenariile unor filme memorabile, printre care *The Cruel Sea*, care i-a adus o nominalizare la Oscar.

De-a lungul carierei de șaiszeci de ani, Ambler a scris 19 cărți și a primit un Premiu Gold Dagger din partea Crime Writers' Association în 1960.

1. Arestarea

Am ajuns din Nisa în St. Gatien marți, 14 august. Am fost arestat la ora 11:45, joi, 16 august, de un *agent de police* și un inspector în civil și dus la *Commissariat*.

Aceste două fraze au fost foarte ușor de scris. Când m-am așezat la masă și am privit foaia albă din fața mea, m-am întrebat ce efect vor avea cuvintele astea. Nu cu mult timp în urmă, simpla lor lectură ar fi făcut ca inima să-mi bată mai repede, m-ar fi alungat pe străzi, printre alți oameni, să respir praful trotuarelor și să mă asigur că nu mai sunt singur. Acum însă pot să le scriu fără să mă mai afecteze. Minte se vindecă repede. Ori poate că orice experiență e parțială și incompletă, iar ceea ce azi pare o linie scurtă și dreaptă, mâine va deveni o parte dintr-un cerc perfect? Herr Schimler ar răspunde afirmativ la întrebarea asta. Dar el s-a întors în Germania și nu cred că am să-l mai revăd vreodată. De fapt, nici pe ceilalți nu cred că o să-i mai văd. Cu câteva săptămâni în urmă, am primit o scrisoare de la unul dintre ei. Mi-a fost trimisă de noul manager al hotelului *Réserve* și îmi reamintea de „orele plăcute” petrecute împreună. Scrisoarea se termina cu o rugămintă: un mic

împrumut de o sută de franci. Scrisoarea e încă în buzunarul meu. Nu i-am răspuns. Dacă într-adevăr am petrecut câteva ore plăcute în compania celui care a scris-o, nu mi le amintesc deloc. Și, cu siguranță, nici bani de împrumutat nu am. Țasta e unul dintre motivele pentru care scriu povestea asta. Celălalt motiv... Dar o să vă las judecați singuri.

Calea ferată dintre Toulon și La Ciotat urmărește îndeaproape linia coastei de-a lungul câtorva kilometri. Când trenul gonește între nenumăratele tuneluri scurte pe care le străbate secțiunea asta a liniei, poți întrezări din goană marea de dedesubt, orbitor de albastră, stâncile roșii și casele albe printre păduri de pin, de parcă ai privi o lanternă magică, cu diapozitive extrem de colorate și un operator foarte nerăbdător. Ochii n-au timp să absoarbă detaliile. Și, chiar dacă știi de existența cătunului St. Gatien și îl cauți cu privirea, tot nu poți vedea mare lucru, în afară de acoperișul roșu-strălucitor și pereții de un galben-pal ai hotelului *Réserve*.

Auzisem de St. Gatien și de pensiunea de acolo de la un prieten din Paris. Cică la *Réserve* mâncarea era *épatante*, camerele confortabile, locul plăcut, iar St. Gatien nu fusese încă „descoperit” de turiști. Cu doar patruzeci de franci pe zi, puteai să trăiești bine *en pension* la *Réserve*.

Era o sumă cam mare pentru mine, dar, după două zile petrecute la *Réserve*, nu-mi mai făceam nicio grijă în privința extravagantei mele. Începusem chiar să regret că nu aveam să-mi petrec toate cele trei săptămâni de concediu

aici, în loc să fac doar un popas în drumul spre Paris. Cam genul ăla de hotel mic era la *Réserve*.

Satul St. Gatien se întinde decorativ la poalele unui mic promontoriu pe care e construit hotelul. Ca în majoritatea satelor mediteraneene de pescari, pereții caselor sunt zugrăviți în alb, bleu deschis sau roz pal. De cealaltă parte a golfului, înălțimi stâncoase, acoperite de pini, protejează portul miniatural de mistralul care suflă uneori cu putere dinspre nord-vest. Satul are șapte sute patruzeci și trei de locuitori. Majoritatea trăiesc din pescuit. Există două cafele, trei bistrouri, șapte prăvălii și, ceva mai mai încolo, la marginea golfului, un post de poliție.

Din capătul terasei, unde stăteam în dimineața aia, casele și postul de poliție nu se vedeau deloc. Hotelul e construit pe cel mai înalt punct al promontoriului, iar terasa se întinde pe latura sudică a clădirii. Dincolo de terasă, e o prăpastie de vreo cincisprezece metri. Ramurile pinilor care cresc dedesubt ating stâlpilor balustradei. Mai încolo, spre vârful promontoriului, terenul se înalță din nou și, printre tufele uscate, se pot vedea striații de stâncă roșie. Câțiva tamarinzi își flutură în vânt crengile contorsionate, siluete întunecate pe fundalul albastru intens al mării. Din când în când, câte un nor alb de stropi sare de pe stâncile de dedesubt. E liniște și e bine.

Era deja foarte cald și cicadele zumzăiau în grădinile terasate de lângă hotel. Dacă îmi înclinam puțin capul, puteam vedea, prin balustradă, mica plajă a hotelului. Două umbrele mari, colorate, erau înfipse în nisip. De sub una

dintre ele ieșeau două perechi de picioare, ale unei femei și ale unui bărbat. Păreau tinere și foarte bronzate. Un murmur slab de voci îmi spunea că mai erau și alți oaspeți ascunși în partea umbrită a plajei. Grădinarul, cu capul și umerii protejați de o pălărie uriașă de pai, vopsea o dungă albastră pe marginea unei bărci răsturnate, sprijinită pe niște capre de lemn. O barcă cu motor tocmai ocolea promontoriul ceva mai spre larg, dincolo de golf, îndreptându-se spre plajă. Pe măsură ce se apropia, am început să disting la cârmă silueta înaltă și subțire a lui Köche, managerul de la *Réserve*. Celălalt bărbat din barcă purta pantaloni largi din pânză groasă ruginie și am bănuit că era unul dintre pescarii din sat. Probabil că ieșiseră pe mare încă de la răsărit, iar asta putea însemna că meniul de la prânz avea să includă o plachie de barbun. În larg, o navă a companiei Nederland-Lloyd înainta dinspre Marsilia spre Villefranche.

Mă gândeam că a doua zi seara aveam să fiu nevoit să-mi fac bagajele, urmând ca sâmbătă dimineață devreme să iau autobuzul spre Toulon, ca să prind trenul spre Paris. Trenul avea să ajungă aproape de Arles în toiuul zilei, pe-o căldură cumplită, corpul avea să mi se lipească de banchetele de piele tare din compartimentul de clasa a treia, iar peste toate avea să se aștearnă un strat de praf și funingine. Urma să fiu obosit și însetat pe când aveam să trecem de Dijon. Trebuia să-mi amintesc să iau o sticlă cu apă cu mine, eventual cu puțin vin în ea. Sosirea la Paris avea să fie o ușurare, dar nu pentru mult timp, căci avea să mă aștepte apoi lunga traversare de la peronul din Gare de Lyon până la intrarea

în metrou. Aveam să simt din plin greutatea valizei. *Direction* Neuilly spre Concorde. Schimbare. *Direction* Mairie d'Issy spre Gare Montparnasse. Schimbare. *Direction* Porte d'Orléans spre Alésia. Ieșirea spre Montrouge. Avenue de Châtillon. Hôtel de Bordeaux. Apoi, luni dimineața, micul dejun la tejgheaua de la Café de l'Orient, urmat de o nouă călătorie cu metroul, de la Denfert-Rochereau spre Étoile, apoi o bucată de mers pe jos pe Avenue Marceau.

Monsieur Mathis avea să fie deja acolo. „Bună dimineața, Monsieur Vadassy! Arătați foarte bine. Semestrul ăsta o să predați engleză pentru începători, germană pentru avansați și italiana pentru începători. Eu o să preiau grupa de engleză avansați. Avem doisprezece elevi noi. Trei sunt oameni de afaceri, iar ceilalți nouă *restaurateurs* (nu-i numea niciodată „chelneri”). Toți s-au înscris la cursurile de engleză. Nu e nimeni pentru maghiară.”

Încă un an.

Dar, până atunci, încă mă puteam bucura de pini și mare, de stâncile roșii și nisip. M-am întins leneș. O șopârlă țâșni peste gresia terasei, oprindu-se brusc la soare, dincolo de umbra scaunului meu. Puteam vedea cum îi pulsa o venă de la gât. Coada îi desena un semicerc perfect, tangent la linia de despărțire dintre plăcile de gresie. Șopârlele au un simț geometric incredibil.

Șopârta asta îmi aminti de fotografiile mele.

Am doar două lucruri de valoare în lumea asta. Primul e un aparat de fotografiat, iar celălalt e o scrisoare datată

10 februarie 1867, de la Deák către von Beust¹. Dacă cineva mi-ar oferi bani pe scrisoare, aş accepta fără să stau pe gânduri; în schimb, sunt foarte ataşat de aparat şi numai o foame acută m-ar putea determina să mă despart de el. Nu că aş fi vreun fotograf grozav. E adevărat, o dată am avut un clişeu acceptat la expoziţia „Fotografiile Anului” de la Paris; dar, după cum ştie orice fotograf, cu un aparat mic şi bun, câteva role de film şi un pic de pricepere, orice amator va reuşi, mai devreme sau mai târziu, să facă o fotografie bună. La fel ca în cazul jocurilor de îndemânare de la bălciurile englezeşti, totul e, în bună măsură, doar o chestiune de noroc.

Făcusem câteva fotografii la *Réserve* şi, cu o zi înainte, dusesem o rolă terminată la farmacia din sat, pentru a fi dezvoltată. În împrejurări obişnuite, n-aş fi permis nimănui altcuiva să-mi dezvolpeze filmele. Jumătate din plăcerea fotografiei de amator stă în dezvoltarea propriilor filme. Făcusem însă nişte experimente şi, dacă nu vedeam rezultatele lor înainte să plec din St. Gatien, nu mai aveam ocazia să învăţ din ele. Prin urmare, lăsasem filmul în grija farmacistului. Părea că se pricepe şi îşi notase cu grijă instrucţiunile pe care i le dădusem. Negativul trebuia să fie gata dezvoltat şi uscat până la ora unsprezece.

1. Ferenc Deák a fost un lider politic maghiar moderat care a negociat paşnic autonomia Ungariei în cadrul Imperiului Habsburgic. Friedrich von Beust, cancelar austriac, a sprijinit acest compromis, iar împreună au jucat un rol esenţial în crearea Dublei Monarhii austro-ungare în 1867. (*n. trad.*)

M-am uitat la ceas. Era unsprezece şi jumătate. Dacă mergeam acum la farmacie, aveam timp să mă întorc, să fac o baie şi să beau un *aperitif* înainte de prânz.

M-am ridicat şi am pornit de-a lungul terasei, am traversat prin grădini şi am urcat treptele de piatră, până la şosea. De-acum, soarele dogorea atât de tare, încât aerul de deasupra asfaltului părea că vibrează. N-aveam pălărie şi, când mi-am atins creştetul, părul mi-era fierbinte. Mi-am pus batista pe cap şi am urcat dealul, apoi am coborât pe strada principală, spre port.

În farmacie era răcoare şi mirosea a parfum şi dezinfectant. Sunetul clopoţelului de la uşă abia se stinsese, când farmacistul se ivi în spatele tejghelei. Mă privi, dar nu păru a mă recunoaşte.

– Monsieur *désire*...?

– Am lăsat ieri un film la dezvoltat.

Încuviinţă din cap, încet.

– Nu e gata încă.

– Dar mi-aţi spus că va fi gata la unsprezece.

– Nu e gata încă, repetă el cu voce egală.

Am tăcut o clipă. Era ceva ciudat în atitudinea farmacistului. Ochii lui, măriţi de ochelarii groşi, rămâneau fixaţi pe ai mei. Aveau o expresie ciudată. Apoi mi-am dat seama ce se întâmpla: omul era speriat.

Îmi amintesc că gândul ăsta m-a şocat. Era speriat de mine – eu, care îmi petrecusem viaţa temându-mă de alţii, reuşisem în sfârşit să inspir frică! Mi-a venit să râd. Dar eram şi enervat, pentru că mi-am imaginat că stricase

filmul: probabil pusese filmul meu pancromatic într-un revelator obișnuit și-l stricase.

– Negativul e în regulă? am întrebat.

Dădu din cap cu putere.

– Perfect, Monsieur. E vorba doar de uscare. Dacă sunteți atât de bun să-mi lăsați numele și adresa, Monsieur, am să-l trimit pe fiul meu cu negativul imediat ce e gata.

– Nu e nevoie, am să revin eu.

– Nu e niciun deranj, *Monsieur*.

Avea un ton ciudat de stăruitor. M-am resemnat, în sine mea. Dacă omul stricase filmul, iar acum se temea în mod copilăresc să-mi spună el însuși, nu era problema mea. Mă împăcasem deja cu pierderea experimentelor.

– Bine, fie.

I-am dat numele și adresa.

Le repetă cu voce tare în timp ce își nota:

– *Monsieur Vadassy, Hôtel de la Réserve.*

Vocea îi scăzu puțin și, umezindu-și buzele cu vârful limbii, continuă:

– O să fie trimis imediat ce va fi gata.

I-am mulțumit și m-am îndreptat spre ușa farmaciei. În fața mea stătea un bărbat cu o pălărie Panama și-un costum negru de duminică prost croit. Trotuarul era îngust și, cum omul nu părea să aibă de gând să se dea la o parte, am murmurat niște scuze și-am dat să trec pe lângă el. În clipa aia, individul îmi puse o mână pe braț.

– *Monsieur Vadassy?*

– Da?

– Trebuie să vă rog să mă însoțiți la *Commissariat*.

– Dar de ce, pentru numele lui Dumnezeu?

– E doar o formalitate legată de pașaport, *Monsieur*, răspunse el pe un ton politic, dar ferm.

– Atunci n-ar fi mai bine să-mi iau pașaportul de la hotel?

Nu-mi răspunse; privi dincolo de mine și făcu un semn abia vizibil din cap. Am simțit o altă mână apucându-mi celălalt braț cu putere. M-am întors și am văzut că un *agent* în uniformă stătea proțâp în ușa farmaciei, chiar în spatele meu. Farmacistul dispăruse.

Mâinile mă împinseră înainte, nu tocmai blând.

– Nu înțeleg, am spus.

– O să înțelegeți, răspunse sec bărbatul în civil. *Allez, file!*

Nu mai era deloc politic.

2. Interogatoriul

Am parcurs drumul până la postul de poliție în liniște. După demonstrația inițială de autoritate, agentul rămăsese cu câțiva pași în urmă, astfel încât mergeam alături de omul în civil. M-am bucurat, căci nu-mi doream să defilez prin sat ca un hoț de buzunare. Chiar și așa, *cortège*-ul nostru a atras câteva priviri curioase, iar doi trecători au făcut o glumă despre *violon*.

Argoul francez e tare ciudat. Oricum, nimic nu seamăna mai puțin cu o vioară decât *le Commissariat de Police*. Era singura clădire urâtă din St. Gatien, un cub respingător de beton murdar, cu ferestre mici, ca niște ochi. Se afla la câteva sute de metri de sat, pe drumeagul de pe țărmul golfului, iar dimensiunea lui se explica prin faptul că aici își avea sediul administrația polițienească a întregii zone al cărei centru geometric era St. Gatien. Faptul că St. Gatien era unul dintre cele mai mici, mai pașnice și mai izolate sate din zonă nu părea să fi contat pentru autorități. Locuitorii erau, totuși, mândri de postul lor de poliție.

Încăperea în care am fost dus era goală, cu excepția unei mese și a câtorva bănci de lemn. Bărbatul în civil s-a retras,

afișând o mină preocupată, lăsându-mă singur cu agentul, care s-a așezat pe banca de lângă mine.

– Treaba asta o să dureze mult? am întrebat.

– Nu aveți permisiunea să vorbiți, îmi replică el sec.

M-am uitat pe fereastră. Dincolo de golf, distingeam umbrelele colorate de pe plaja hotelului. Nu aveam să mai am timp de o baie, m-am gândit. Cel mult, puteam spera să mai beau un *apéritif* la o cafenea în drumul înapoi spre hotel. Situația era din cale-afară de enervantă.

– *Attention!* rosti brusc agentul.

Ușa se deschise și un bărbat mai în vârstă, cu un stilou după ureche, fără șapcă și cu tunica descheiată, ne făcu semn să ieșim. Agentul care mă însoțea își încheie rapid haina, își netezi uniforma, își aranjă șapca și, apucându-mă de braț mai brutal decât ar fi fost nevoie, mă conduse pe coridor până la o ușă aflată la capătul acestuia. Bătu scurt la ușă, o deschise și mă împinse înăuntru.

Am simțit sub picioare un covor tocit. În fața mea, așezat la o masă plină de hârtii, stătea un bărbat scund și cu ochelari, cu o mină de funcționar ocupat. Acesta era *le Commissaire*. Alături, înghesuit într-un fotoliu mic cu brațe curbate, se afla un bărbat foarte gras, îmbrăcat într-un costum de vară din *tussore*². Cu excepția unui smoc de păr grizonat, tuns periută, care-i acoperea colacii de grăsime de la gât, era complet pleșuv. Pielea feței îi atârna în falduri groase care îi trăgeau colțurile gurii în jos, accentuându-i

2. Un tip de mătase brută, cu textură ușor neregulată, de culoare naturală, gălbuie sau bej. Este un material ușor, folosit adesea la costume de vară în epoca colonială. (*n. trad.*)